

УДК 658.114

І.П. Шульга

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, Черкаси

**ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД В ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
КОРПОРАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ США**

З розвитком зовнішньоекономічного співробітництва зростає й роль економічних проблем у політиці.

Поглиблення міжнародного поділу праці, збільшення обсягів зовнішньоторговельних і кредитно-фінансових

операцій викликає розширення діапазону економічних правопорушень, ріст економічних злочинів.

У Сполучених Штатах Америки одержали широке поширення програми профілактики й протидії економічним злочинам у взаємодії правоохоронних органів країни із суспільними й приватними охоронними агентствами й детективними бюро. Така форма спільної діяльності поліції з недержавними організаціями стала досить ефективною. Відпрацьовано програми по боротьбі зі злочинністю, що включають і заходи щодо запобігання широкого кола порушень безпеки бізнесу, починаючи від зловживань наркотиками й алкоголем на робочих місцях і закінчуючи крадіжками інформації з комп'ютерів фірм і корпорацій.

З кожним роком зростає кількість фірм і установ, зацікавлених в організації внутрішньої охорони. Витрати американських фірм на укладання контрактів зі спецслужбами, що надають охоронні послуги, досягають \$6 млрд. Понад \$ 11 млрд. становлять витрати на охорону внутрішніх приміщень з метою зменшення витрат на страхові компанії, що виплачують компенсацію за збитки від дрібних розкрадань, вчинених власними співробітниками. У випадках нападів, зломів і грабежів фірми й підприємці звертаються до поліції, проте коли мова йде про економічні злочини, воліють звертатися до недержавних органів – приватних детективних агентств або фірм.

Приватним детективним бюро, як правило, передаються справи про:

- розкрадання вантажів, документів;
- підробки кредитних карток і платіжних документів;
- хабарництво та фінансові махінації;
- комп'ютерні злочини;
- крадіжки, здійснені співробітниками фірми.

Причинами відмови від допомоги державних правоохоронних органів є:

- незначні масштаби й розміри нанесеного збитку;
- більші витрати на судові розгляди.

Часто бізнесмени навмисне втримуються від розголосу, щоб уникнути небажаного витоку інформації, наслідки якого можуть завдати більшої шкоди престижу фірми, ніж саме правопорушення. Небажаними також є наслідки витоку комерційної інформації до засобів масової інформації, конкурентів, а також до податкових органів при проведенні офіційного розслідування. Саме прагнення максимально зберегти конфіденційність комерційних операцій спонукує сьогодні більше ніж 70% американських підприємців звертатись до послуг приватних охоронних і пошукових фірм.

Характерною рисою американського бізнесу є тенденція до безконфліктного, по можливості, звіль-

нення співробітників, що заслуговують юридичного переслідування за економічні правопорушення, але з майже обов'язковим інформуванням підприємницьких кіл про особливості особистості й поведінки даної особи. Такі дії забезпечують спільні інтереси соціально-економічної безпеки підприємницьких кіл країни.

Зосередження й зберігання комерційної інформації у приватних бюро, звичайно, викликає тривогу клієнтів, у зв'язку із чим для організації охоронно-пошукових заходів складаються й укладаються особливі угоди, у яких обумовлюються:

- тривалість і обсяг роботи;
- об'єкти охорони й спостереження;
- особливі умови виконання угоди (конфіденційність, терміновість, обсяг надаваних послуг);
- процедури нагородження, зберігання, використання й наступного знищення комерційної, ділової й іншої інформації, що може розкривати фінансове, боргове або інше положення фірми.

Більшість великих фірм створюють власні служби економічної безпеки, у яких працюють співробітники спеціальних державних служб. В фірмах і на підприємствах, що виконують державні замовлення, уведено посади офіцерів безпеки. Ця тенденція характерна для більшості торговельних партнерів України, де зміцнюються агентурно-оперативні позиції служб безпеки, які воліють брати на роботу колишніх поліцейських, співробітників ФБР і ЦРУ, військовослужбовців, що проходили службу в розвідці, контррозвідці, морській піхоті, та пройшли строгий відбір.

Корисний і досвід США у створенні широкомасштабної системи колективної безпеки американського бізнесу, впровадження якої розпочалось у 90-х рр. В її рамках Державний департамент і понад 500 корпорацій США регулярно обмінюються інформацією з найбільш гострих питань щодо загроз підприємницької діяльності з метою захисту американських громадян. В рамках програми здійснюється інформаційний обмін через систему «електронного бюлетеня», що містить інформацію про ситуацію, попередження про можливі загрози для життя й власності американців, що працюють в 190 країнах, а також специфічну інформацію.

Джерелом інформації при цьому є зведення закордонних представництв, повідомлення ЗМІ, доповіді, довідки й коментарі розкиданих по усьому світі американських агентств, контор, магазинів, що належать таким багатонаціональним корпораціям, як *American Air Linen, Procter and Gamble, Bank of America, McDonald's, IBM* тощо, які стали, по суті, «очами й вухами» системи колективної безпеки американського бізнесу.